

УДК 378:61:37.02

DOI

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ

Х. В. Подковко

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

INNOVATIVE TECHNIQUES OF STUDY IN THE CONTEXT OF COMPETENCE APPROACH IN EDUCATION

Kh. V. Podkovko

National Medical University by O. O. Bohomolets

У статті розкрито тенденції та пріоритетні напрямки розвитку вищої освіти в Україні з врахуванням міжнародних тенденцій. Проведена паралель між традиційною моделлю навчання та моделлю, побудованою на основі компетентнісного підходу. Охарактеризована роль інноваційних технологій навчання у процесі реалізації компетентнісного підходу у вищих медичних навчальних закладах. Висвітлено особистісно-орієнтовану спрямованість інноваційного навчання. Проаналізовані актуальні інноваційні педагогічні технології навчання, що використовуються у системі вищої медичної освіти.

The article discloses the tendencies and prior directions of higher education development in Ukraine with a glance to international tendencies. A parallel is drawn between a traditional model of education and a model based on the competence approach. There is also characterized a significance of innovative studying technologies in the process of competence approach implementation in the medical institutions of higher education. Personally oriented direction of innovative study is showed. There are also analyzed actual innovative pedagogical studying techniques that are used in the system of medical higher education.

Вступ. На освіту нині суттєво впливають зміни в сучасному суспільстві. Зокрема, впродовж останніх років у багатьох країнах світу та в Україні змінювалась сучасна парадигма – від технократичної до індустріальної, від індустріальної до інформаційної. На розвиток освіти вплинули суспільні інтеграційні процеси, такі напрями розвитку суспільства, як глобалізація, демократизація, трансформація держав наприкінці ХХ століття, створення єдиного економічного простору.

Зазначені зміни відбулись швидкими темпами і зумовили потребу негайно переглянути та реформувати освіту на всіх рівнях, оскільки наявні системи не повністю відповідали сучасним запитам та потребували переорієнтації. Серед пріоритетних напрямів розвитку освіти в Україні з врахуванням міжнародних тенденцій визначено: підвищення якості освітніх послуг, забезпечення рівного доступу до якісної освіти на всіх рівнях, підвищення конкурентоспроможності національної системи освіти та її інтеграція в єдиний європейський освітній простір, участь у Болонському процесі, що є одним із найважливіших чинників проведення реформ вищої освіти в Україні. Зокрема, і система вищої медичної освіти вимагає нових підходів до підготовки висококваліфікованих працівників та

© Х. В. Подковко

осмислення педагогічного процесу у вищому навчальному закладі.

Основна частина. Спрямованість системи вищої освіти на переважне засвоєння системи знань, яка була традиційною й виправданою ще кілька років тому, вже не відповідає сучасному соціальному замовленню, що вимагає виховання самостійних, ініціативних і відповідальних членів суспільства, здатних ефективно взаємодіяти у розв'язанні соціальних, виробничих та економічних завдань. Вирішення цих завдань потребує істотного посилення самостійної і продуктивної діяльності студентів, розвитку їхніх особистісних якостей і творчих здібностей, умінь самостійно здобувати нові знання і розв'язувати проблеми, орієнтуватись у житті суспільства.

З огляду на існуючу ситуацію, найбільш розвинуті країни – Велика Британія, Канада, Нова Зеландія, деякі країни Східної Європи (Угорщина, Румунія, Молдова, Латвія та ін.) – розпочали ґрунтовну дискусію, продовжену на міжнародному рівні, навколо того, як озброїти людину необхідними вміннями та знаннями для забезпечення її гармонійної взаємодії з технологічним суспільством, що швидко розвивається. Як показує аналіз досвіду цих та решти країн, одним із шляхів оновлення змісту освіти і технологій навчання, узгодження їх із сучасними

потребами, інтеграції до світового освітнього простору є орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід та створення ефективних механізмів його запровадження [1].

Одним із механізмів втілення компетентнісного підходу у вищій медичній освіті є розробка та впровадження освітніх інноваційних технологій. У свою чергу, у програмі розвитку медичної освіти до 2015 року визначено, що підвищити якість вищої медичної освіти можливо завдяки приведенню її до міжнародних вимог шляхом відбору інноваційних моделей, методів і засобів навчання.

Компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину формування й розвитку в студентів здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях. При цьому вища школа формує у випускника високу готовність до успішної діяльності в реальному житті. В такій концептуальній схемі викладачі апріорі орієнтуються на особистісно-орієнтовані, пошукові та діяльнісні моделі навчання, тобто застосування інноваційних педагогічних технологій.

Ключовим моментом у реалізації інноваційного навчання є принципова зміна функцій викладача, який перестає бути транслятором знань, жорстким організатором змісту і спрямованості навчальної діяльності студентів. Для організації інноваційного навчання оптимальним визначається спосіб проектування і організації освітнього процесу, при якому: основний акцент робиться на організацію активних видів пізнавальної діяльності того, кого навчають; викладач виступає в ролі педагога-менеджера і режисера навчання; студент виступає як суб'єкт діяльності разом із викладачем, а його особистий розвиток виступає як одна з головних освітніх цілей.

Змінюється й модель поведінки студентів – інноваційне навчання спонукає до ініціативності, творчого підходу та активної позиції у всіх видах навчальної діяльності, передбачає не отримання, а здобування, створення, конструювання знань, умінь, компетентностей самим студентом, що значно підвищує результативність. Результати інноваційного навчання полягають у значно глибшому й більш усвідомленому розумінні студентами сутності вивченого, сформованості умінь самостійно аналізувати і оцінювати навчальну й іншу інформацію, формулювати висновки, аргументовано відстоювати свою точку зору, слухати інших, поважати альтернативну думку, працювати в групі, будувати конструктивні стосунки з її членами і визначати

своє місце в ній. Крім того, така модель навчання дає змогу реалізувати ідею співробітництва всіх учасників освітнього процесу, вчить їх конструктивної взаємодії, сприяє забезпеченню атмосфери психологічного комфорту [3].

Саме тому сьогодення вимагає від педагога високого професіоналізму, володіння сучасними технологіями навчання і виховання, бажання та вміння постійно вчитися і самовдосконалюватися. Для сучасної освіти характерний пошук нових педагогічних можливостей, пов'язаних, насамперед, з відмовою від традиційного навчання та виховання, ідеєю цілісності педагогічного процесу як системи, що спирається на теорії загальнолюдських цінностей, гуманізації, пріоритету суб'єкт-суб'єктних відносин.

Спираючись на погляди сучасних науковців і педагогів-практиків, актуальні для використання у системі вищої медичної освіти є такі інноваційні педагогічні технології:

- технологія навчання як дослідження, має за мету прищепити студентам навички дослідницької роботи, сформувати активну, творчу особистість;

- інтегральна педагогічна технологія – створює оптимальні умови для розвитку та самореалізації студента шляхом формування цілісних знань про об'єкт, що вивчається, і який є основою творення “образу світу”;

- структурно-логічна (операційно-діяльнісна) технологія, яка передбачає поетапну організацію навчального процесу, побудову схем орієнтованої основи діяльності, алгоритмів тощо;

- технологія розвивального навчання – формує у студента здібності до самовдосконалення, активно-го, самостійного творчого мислення та навчання;

- технологія особистісно-орієнтованого навчання має за мету надати студенту можливість проявляти самостійність мислення, незалежність, здатність до власного вибору;

- технологія проблемного навчання – націлена стимулювати інтерес студентів до нових знань, до розвитку себе за допомогою вирішення особистих проблем і використання цих знань у конкретній практичній діяльності;

- технологія case-study (кейс-метод) – метод активного проблемно-ситуативного аналізу, заснований на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань ситуацій (вирішення кейсів). Кейс активізує студентів, розвиває аналітичні та комунікативні здібності. Залишаючи їх сам на сам із реальними ситуаціями;

- технологія диференційованого навчання – формує в студентів уміння вчитися, потребу в само-

освіті, виникнення бажання генерувати ідеї, шукати альтернативні розв'язки стандартних та проблемних ситуацій;

– технологія гуманістичного навчання – спрямована на виховання свідомих громадян, патріотів, освічених, творчих особистостей, становлення їхнього фізичного й морального здоров'я, забезпечення пріоритетного розвитку людини на засадах гуманізації та демократизації освітніх процесів;

– технологія модульно-рейтингового навчання – формує самоосвітню компетентність студентів;

– технологія групового навчання – формує внутрішню мотивацію студентів до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації, сприяє формуванню комунікативних якостей студентів, активізує розумову діяльність;

– інтерактивні технології навчання – надають можливість студентам обмінюватись думками, ідеями, пропозиціями, а викладач стає організатором спільної діяльності, ділової співпраці, творчого пошуку, освітній процес організовується таким чином, що практично всі студенти виявляються залученими до процесу пізнання;

– проектна технологія навчання – це спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми (технологією), яка має завершитись реальним практично відчутним результатом;

– інформаційні комп'ютерні технології – це сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передачі і подання інформації що розширює знання студентів і розвиває їх можливості щодо керування технічними і соціальними проблемами;

Список літератури

1. Соф'янець Е. Структура професійної компетентності сучасного педагога / Е. Соф'янець // Управління освітою. – 2006. – № 17. – С. 4–5.
2. Максименко С. Д. Педагогіка вищої медичної освіти : підручник / С. Д. Максименко, М. М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.
3. Козак Л. В. Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі / Л. В. Козак // Освітнологічний дискурс. – 2014. – № 1 (5). – С. 95–107.
4. Ільченко А. А. Морально-етичні та деонтологічні засади формування медичного фахівця / А. А. Ільченко // Якість неперервної освіти в умовах євроінтеграційних процесів: тенденції, проблеми, прогнози : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ – Чернівці, 2–4 листопада 2015 р.). – Чернівці : Друк ФОП Горюк, 2015. – С. 251–252.

– ігрові технології навчання – це організація навчального процесу, заснована на реконструкції моделі діяльності у межах запропонованого сценарію;

– тренінгові технології навчання передбачають алгоритм розв'язання найбільш типових практичних задач;

– технологія дистанційного навчання – це організація освітнього процесу, що базується на принципі самостійного навчання студента, де вони, в основному, віддалені від викладача у просторі, але водночас мають можливість у будь-який момент підтримувати діалог за допомогою засобів комунікації.

Висновки. Отже, в процесі застосування інноваційних педагогічних технологій під час підготовки майбутніх фахівців у системі вищої медичної світи відповідно до сучасних умов актуальними стають питання: розробки нового змісту, методів і засобів навчання; значного поглиблення теоретичної бази знань; посилення прикладної спрямованості навчання; удосконалення педагогічної майстерності викладачів; відповідного дидактичного і науково-методичного забезпечення навчального процесу та його психолого-педагогічного обґрунтування; розкриття творчого потенціалу студентів та викладачів у відповідності до їх нахилів, запитів і здібностей.

Таким чином, одним із стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації вищої медичної освіти України є впровадження компетентнісного підходу. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних педагогічних технологій. Адже завдання технології взагалі полягає у визначенні найбільш ефективних шляхів та засобів досягнення будь-яких цілей діяльності.

5. Філоненко М. М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря : монографія / М. М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 420 с.

6. Філоненко М. М. Психологія спілкування : підручник / М. М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.

7. Киричок В. А. Використання інтерактивних технологій при підготовці фахівців у системі вищої медичної освіти / В. А. Киричок // Якість неперервної освіти в умовах євроінтеграційних процесів: тенденції, проблеми, прогнози : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ – Чернівці, 2–4 листопада 2015 р.). – Чернівці : Друк ФОП Горюк, 2015. – С. 139–141.

Отримано 27.01.16